

Vesna Todorović

GRUPA „AMETIST“ „Apstraktno i konkretno“, mozaici decembar 2007 – januar 2008. godine

„Ametist“ je neformalna skupina likovnih umetnika, uglavnom slikara. Povod za udruživanje je ozbiljna, čak posvećena sklonost ka mozaiku. Osnivanje se zbilo 2001. godine, a jezgro čine četvoro osnivača: Borislav Nježić (1933), Snežana Marinković (1949 - preminula poč. 2007), Petar Vujošević (1959) i Olivera Gavrić Pavić (1964), a nešto kasnije se osovini priključuje i Ivan Pavić (1960).

Njih petoro su pokretači svih idejno-tematskih koncepta prvenstveno u cilju osmišljenog izučavanja mozaičke baštine daleke i bliske prošlosti, koje je davalo okvir izlagačkih nastupa, seminara, predavanja i međunarodnih susreta u cilju razmene iskustava. Stoga svoju delatnost nisu vezali samo za Beograd, već su obilazili i druge gradove, Srbije i okolnih zemalja, koje takođe imaju slično nasleđe i čiji umetnički predstavnici neguju istu prilježnost u oživljavanju interesa za mozaik i nastavljanja duge tradicije. Ovom izložbom su obeležili sedam godina postojanja i neprekidnih aktivnosti. Kao i uvek dosad, pozvali su i druge umetnike, koji neguju mozaičku disciplinu, da uzmu učešće u malom, ali značajnom jubileju, i zajedno promovišu

odgovor na novu temu-zadatak: apstraktno i konkretno. U oblikovanju i značenju. Svaki učesnik je imao obavezu da izloži i novi i stari rad, kako bi se naglasio kontinuitet u ovoj vrsti stvaranja. Ili uočio pomak. Pripadnici grupe „Ametist“ se međusobno veoma razlikuju rukopisima i sredstvima likovnosti, ali ih redovno povezuje upravo svaka unapred zadata, a veoma kompleksna tema. U specifičnom okruženju nesvakidašnje kolegijalne saradnje u okviru tematskih projekata grupe, gde je svaki član bivao istovremeno student i profesor, u pravom smislu tih reči, mnogi mlađi među njima su umetnički sazrevali, oblikujući svoju autentičnu likovnu pojavnost. U svakodnevnoj umetničko-izlagačkoj praksi, članovi „Ametista“ su se, inače, opredelili za manje, tzv. nosive formate do 70 cm, ali u skorije vreme i za sasvim male, razmera do 25x25 cm. Na taj način ne samo da su bavljene mozaikom vezali za lični ateljerski prostor, već su ga, posledično, namenili za uobičajeno galerijsko predstavljanje, kao i za ukras zidovima stanova, ili, ako je sreće i pravde, muzeja i muzejskih zbirki. Ako sudimo o pojedinačnom ili zajedničkom umetničkom doprinosu, o izuzetnosti koherentne ideje, koja ih je okupila – njima je tamo i mesto. Baš zato što su pristup zasnovali na temeljnom upoznavanju činjenica i razvojnih procesa u istoriji mozaičke umetnosti, kako bi sa punom svešću odredili i sebe i svoje mesto. U tom pravcu su upotpunjavali, a čine to i dalje, svoje obrazovanje - istorijsko, likovno i tehničko, okrećući se svekolikoj baštini sa teritorije Balkana, a posebno Srbije, posećujući razne lokalitete: Heraclea Lincestis, kod Bitolja u Makedoniji, Felix Romuliana kod Gamzigrada,

Lustiniana Prima, čiji je narodni toponim Caričin grad, kod mesta Lebane u blizini Leskovca, Mediana kod Niša, Sirmium – Sremska Mitrovica, boraveći tamo i proučavajući preostale mozaičke celine. Iako često oštećena, ova je zaostavština ponudila vrhunska dela umetnosti, jer je bila izvođena za carske naručioce iz raznih istorijskih epoha. Sasvim svesni kulturno-istorijskog značaja i umetničke vrednosti ovakvih urbanih celina i prateće mozaičke dekoracije, umetnici grupe Ametist su otkrivali razuđenost stilova i tehnika izrade u zavisnosti od epohe, uočavajući izrazite ili sasvim tanane stilske razlike između mozaika doba helenizma, Rima i Vizantije. Njihovo umeće, sa druge strane, jasno prikazuje kako je osnovni materijal koji gradi likovni prikaz ostao u najvećoj meri nepromenjen: kockice ili komadići kamena, mermera, staklene paste i keramike. Ali, na njihovoj tzv. „zidnoj slici“, ravnopravno su, kao materijal zauzeli i obluci. Oni su se od antičkog vremena sve do danas sasvim regularno koristili za podnu mozaičku dekoraciju. Ovaj arhaiski relikv prirode u novom kontekstu, „zidne slike“, ovaj arhaiski relikv prirode dobija svoje uzbudljivo, čak izrazito simbolično značenje. Pored istraživačkog pregnuća, članovi grupe su pokazali, i do danas jasno pokazuju potpunu otvorenost ka kole-



Ivan Pavić

gama istog opredeljenja, ili onima, koji bi da se povremeno okušaju u izradi mozaika, ma gde oni živeli, inicirajući okupljanja i zajedničko izlaganje, razmenu iskustava ili davanje odgovora na istu zadatak temu. Tokom sedam godina postojanja, grupa je realizovala nekoliko važnih projekata, predstavljajući ih na 25 izložbi u Beogradu, u drugim gradovima Srbije, u Crnoj Gori i Makedoniji: „Ktisma Teu“ (2001), „Sazvučje savremenog, antičkog i ranovizantijskog mozaika“ (2002/2003), „Omaž Aleksandru Tomaševiću“ (2003), „Savremeni mozaik“ (2003/2004), „Zapis“ (2005), posvećen arheologu Gordani Cvetković i njenim otkrićima mozaika u Beogradu i Herakleji, „Mozaik malog formata“ (2006) i „Apstraktno i konkretno“ (2007/2008). Već iz svih naslova tema/projekata, mogu se prepoznati staturani ciljevi članova grupe: promovisanje ove prastare umetničke grane povezivanjem nasleđa i savremenih pristupa, ukazivanje na veliku istrajnost u bavljenju mozaičkom slikarskom tehnikom, koja opstojava bez suštinskih promena u načinu izrade koje god generacije umetnika, ali i na razliku, koja se nužno ispoljava u tematskom području, srazmerno i u likovnom jeziku,

koji su se menjali u zavisnosti od društveno-istorijskih uslova i od kulturoloških pomaka, vezanih za aktuelni društveni ukus. U kontekstu mogućnosti neposrednog poređenja sa primerima iz naše neposredne prošlosti, odnosno sa mozaičkim stvaralaštvom jugoslovenskih umetnika 20. veka, ova najnovija izložba grupe „Ametist“, otvorena krajem 2007. godine, i u trajanju od mesec dana, izuzetno je zanimljiva. Održana je u prostoru Muzeja „25. Maj“ uz prisustvo gostiju iz Bugarske (Ilija Iliev) i Makedonije (Gazanfer Bajram). Iz Srbije, pored radova preminule Snežane Marinković, prve

mozaičarke na našem podneblju, izlagali su Borislav Nježić, Petar Vujošević, Ivan Pavić, Snežana Gavrić Pavić, Gordana Šijački, Nataša Dimitrijević i Dragan Vasić. Svi su se učesnici odazvali zahtevu da predstave svoje i stare i nove radove, odgovarajući istovremeno na temu „Apstraktno i konkretno“. Pored toga, zahvaljujući entuzijastičkoj podršci direktora i kustosa zbirki Mome Cvijovića, izloženi su i mozaici galerijskog formata iz poseda Muzeja. Uglavnom izvedeni za specijalnu priliku, radi poklona Josipu Brozu Titu, ovi mozaici su na dve ravni predstavili istoriju našeg podneblja: kao relikv lokalne istorije umetnosti starijeg datuma u vidu kopija antičkih mozaika, i kao originalni radovi naših

najpoznatijih umetnika 20. veka, Božidara Prodanovića, Mila Milunovića i Boška Karanovića, i nešto nepoznatih autora. Bilo kao jednostavnost konkretnog iskaza, kakvu sasvim lako prepoznamo i u delima nekih od članova grupe „Ametist“, bilo u vidu stilizovanih kompozicija koje naginju apstrakciji, ili to već jesu, ovi radovi nedvosmisleno pripadaju umetnosti samog kraja 50. i početnih godina šeste decenije 20. veka. Obojeni poetikom umetnosti tog vremena, koja, iz današnje vizure gledano, nosi izvesnu romantičarsku patinu, za sada u pogledu ovakvog likovnog izraza ostaju „zarobljenici“ svoga vremena. Ali ne i u pogledu konkretnog mozaičkog pisma. Poredak tesera u mozaičkoj kompoziciji uvek podleže univerzalnom jeziku, jedinom mogućem koji bi uvek bio u stanju da iskaže fluidnost bilo čijeg crteža tvrdim, nesavitljivim materijalom. Na toj ravni se vazda sreću prošlost i sadašnjost. Uverenja sam, da ova manifestacija, kao i svi drugi „Ametistovi“ projekti, predstavljaju pojavu od velikog kulturnog značaja u našoj sredini i svakako zaslužuje punu pažnju, ne samo javnosti, već i onih koji se na bilo koji način bave likovnom umetnošću.